

JAK O MODRÉ VELRYBĚ INFORMOVALI EXPERTI A ORGANIZACE V ZEMÍCH, DO KTERÝCH SE FENOMÉN DOSTAL

Kamil KOPECKÝ

V souvislosti se stále pokračující diskusí a různými duely na téma „modrá velryba“ jsme se pokusili sestavit malý přehled citací významných expertů a institucí z jednotlivých zemí, ve kterých byl fenomén zaznamenán. Všechny informace vycházejí z ověřených zdrojů (u všech vuvádíme i odkaz na původní text obsahující danou citaci či prohlášení).

Velká Británie

UK Safer Internet Centrum (12. duben 2017)

„Možná jste slyšeli příběhy o fenoménu Letter X nebo „hře“ Modrá velryba, které by se možná ani nestaly, kdyby nedošlo k šíření příběhů prostřednictvím celonárodních médií. Modrá velryba vznikla jako „fake new (falešná zpráva)“, ale díky mediální publicitě vedla ke kopírování a napodobování mezi mladými lidmi.“

<https://www.saferinternet.org.uk/blog/professionals-online-safety-helpline-update-jan-%E2%80%93-march-2017>

Rakousko

Matthias Jax, Safer Internet Centrum (31. březen 2017)

„Modrá velryba je hoax. Hoax jménem Modrá velryba byl nejdříve byl omezen na Rusko, poté se přelil do Evropy. Jedná se o falešnou zprávu (Falschmeldung), která upozorňuje na údajnou hru v prostředí sociálních sítí, která má za cíl přimět mladé lidi k sebevraždě. Jde o hoax, který u mladých lidí způsobuje strach a obavy... jde však o podvod, pravdivá není ani hra, ani souvislost se sebevraždami.“

<https://www.saferinternet.at/news/news-detail/article/der-blaue-wal-ein-hoax-655/>

Bulharsko

Georgi Apostolov, Safer Internet Centre (13. březen 2017)

„Modrá velryba je skutečný fake – učebnicový příklad, jak může být dezinformace o online poškozování skutečně škodlivá. V Bulharsku vedeme skutečnou kybernetickou válku poté, co tento fake začaly masově šířit stránky zaměřené na click-baity, které vytvářejí paniku mezi rodiči titulkou jako: Do Bulharska se dostala online hra, která nutí děti k sebevraždám.“

<http://www.netfamilynews.org/blue-whale-game-fake-news-teens-spread-internationally>

Rumunsko

Christian David, profesor klinické psychologie a psychoterapie (4. duben 2017)

„Pravdou je, že není žádné prokázané spojení mezi online komunitami "modrých velryb" a sebevraždami dětí, děti vstupovaly do online prostředí, protože trpěly depresemi a přemýšlely o sebevraždě, proto hledaly tyto komunity. Komunity zesílily jejich existující problémy, ale nezpůsobily je.“

<http://www.balkaninsight.com/en/article/romanian-school-students-warned-against-blue-whale-suicide-game-04-04-2017>

Lucembursko

Národní úřad pro mládež (12. 4. 2017)

„Modrá velryba je hoax. Příběh spojený se „hrou“ modrá velryba doputoval i k nám a způsobuje obavy a strach. Tato hra ale neexistuje, jde o hoax, podvod. Podle výzkumů našich kolegů ze Safer Internet Center jde o „ruský vynález“, který je zaměřen na duševní nestabilitu mládeže a nebezpečné způsoby jejího ovlivňování. Vše je podvod, hra neexistuje a ani nejsou potvrzeny žádné sebevraždy, které by byly se hrou spojeny. Dětem je třeba vysvětlit, aby se na příběhy z internetu dívaly kritickým pohledem. Existuje riziko, že bude tento fenomén napodobován.“

<https://www.bee-secure.lu/fr/news/le-blue-whale-challenge-un-hoax>

<http://www.snj.public.lu/fr>

Maďarsko

Safer Internet Centre (duben 2017)

„Národní centrum bezpečnější internetu v Maďarsku doporučuje prostudovat si informace z webu UrbanLegends.hu, ve kterém je fenomén popsán. Základní problém spojený s městskou legendou (hoaxem) „modrá velryba“ představují média – ta se bohužel často soustředí na marginální fenomén, který výrazným způsobem zesílí. Jak jsme předpokládali, i maďarská média okamžitě informovala o zaručených obětech této hry, ačkoli se jednalo o zprávy nepravdivé... čím více média o fenoménu informují, tím větší tlak vyvíjejí na tisk (který produkuje více senzačních zpráv), na politiky, na policii, rodiče a samotné děti... “

<http://saferinternet.hu/balna-ugy-beszalgetni-bizalommal-lenni-odafigyelni-a-rendorseg-lepesei>

<http://www.urbanlegends.hu/2017/03/a-kek-balna-ongyilkossagokrol-maskepp/>

Irsko

Webwise - Irish Internet Safety Awareness Centre (březen, 2017)

"Nedávná schůzka sítě Insafe helpline - našich Evropských kolegů - potvrdila, že ačkoli modrá velryba může být zpočátku hoax nebo falešná zpráva, nyní se stává problematickou. Existují obavy, že někteří mladí lidé (stejně jako dospělí) zneužívají strach spojený s fenoménem, aby nabádali ostatní k sebepoškozování, napodobování a zveřejňování, přičemž uvádějí, že je to součástí výzvy Modrá velryba.

Mediální zájem a varování policie vyvolaly vlnu kritiky, protože právě toto pomohlo propagovat nepravdivé příběhy (fake news story)."

<https://www.webwise.ie/parents/blue-whale-game-hoax/>

Mezinárodní síť InSafe (3. 4. 2017)

„Nedávná schůzka sítě Insafe helpline potvrdila, že ačkoli modrá velryba může být zpočátku hoax nebo falešná zpráva, nyní se stává problematickou. Existují obavy, že někteří mladí lidé (stejně jako dospělí) zneužívají strach spojený s fenoménem, aby nabádali ostatní k sebepoškozování, napodobování a zveřejňování, přičemž uvádějí, že je to součástí výzvy Modrá velryba.“

„Fenomén je skutečnou výzvou pro všechny, kteří se zaměřují na rozšiřování povědomí (awareness) o rizikových jevech a také pro orgány činné v trestním řízení – je lepší o problému informovat ostatní, aby byli lépe schopni řešit problém v případě potřeby, nebo je lepší nic neříkat, pokud to vyvolá další strach a obavy a případně upozorní mladé lidi na existenci modré velryby a podpoří tak zvědavost a možné experimenty? Je zřejmé, že je pro mnoho mladých lidí výzva velmi atraktivní – zejména pro ty, kteří mají depresi nebo kteří jsou náchylnější k sebepoškozování.“

Na závěr přikládáme pro srovnání ještě několik citací z České republiky.

Česká republika

Mgr. Kamil Kopecký, Ph.D., Univerzita Palackého, E-Bezpečí / Centrum PRVoK (13. dubna 2017)

„Modrá velryba je podvod, hoax, poplašná zpráva. Žádná hra tohoto typu v současnosti organizovaně realizována v ČR není, původně šlo o marketingový tah, který měl přitáhnout nové uživatele do konkrétních skupin na sociálních sítích, v současnosti má však "hra" především podobu tzv. memů či výzev k zapojení (challenge), zejména pak k napodobování a plnění vymezených úkolů. Do nich se zapojují české i slovenské děti i dospělí – a to jak do pozic hráčů, tak tzv. kurátorů. Největším nebezpečím není „hra samotná“, ale její popularizace prostřednictvím médií a panika, kterou s sebou informace o hře nesou. Hrozí riziko nápodoby.“

<https://www.e-bezpeci.cz/index.php/temata/socialni-sit/1230-modra-velryba>

Prof. PhDr. David Šmahel, Ph.D. Masarykova Univerzita, EU Kids Online (13. - 20. dubna 2017)

„Troufám si tvrdit, že masové mediální (a policejní) šíření informací o Modré velrybě je škodlivé a v důsledku nebezpečné i v případě, že existuje nějaká souvislost mezi "Modrou velrybou" a sebepoškozováním. Někaká souvislost patrně existuje – otázkou však je, do jaké míry se sebepoškozování děje jako následek čtení informací o Modré velrybě a do jaké míry by existovalo i bez velryby.“

„Málokterý hoax byl tak úspěšný, jako „modrá velryba“. Klasická ukázka mediální paniky na téma jak technologie ohrožují naše děti.“

Martin Kožíšek, Seznam.cz / Seznam se bezpečně (21. dubna 2017)

V posledních dnech zaznamenal Seznam velký nárůst vyhledávání hesla spojeného s Modrou velrybou. „Dotaz ještě na začátku minulého týdne vyhledával jeden nebo dva lidé denně. Většinou šlo mimochodem o nějaké sdružení věnující se dětem. Ihned po zveřejnění zprávy to však během jedné hodiny bylo až sto hledání. V posledních dnech jsme zaznamenali počet hledání převyšující několik desítek tisíc,“ poukázal na nebezpečí aktuálního fenoménu na konkrétních číslech.

http://www.lidovky.cz/youtuberi-jsou-ve-vysledku-nebezpecnejsi-ne-z-hoax-modra-velryba-rika-odbornik-19t-/zpravy-domov.aspx?c=A170419_151013_ln_domov_sk

Petr Porubský / Linka bezpečí (společné prohlášení společně s E-Bezpečím a Seznam se bezpečně) (16. duben 2017)

„Přiznáme se, že hodně poctivě řešíme otázku, jestli dalším článkem nepřiživíme mediální hysterii – tedy to, co tento fenomén nejvíce potřebuje k životu. Z hloupého hoaxu se může totiž velmi rychle stát skutečnost. Efekt nápodoby u případů, kterým byla věnována velká mediální pozornost, je totiž nepopiratelný fakt. Tzv. wertherův efekt aneb inspirace populárním příběhem není v českém mediálním prostoru neznámý. Uvést můžeme příklad z let 2003 a 2004, kdy probíhala série sebeupalování lidí (min. 14 případů), o kterých neustále informovala hlavně bulvární média. Ta totiž nejvíce přispívají k šíření tzv. nápodoby.“

<https://www.e-bezpeci.cz/index.php/clanky/1233-lb-modra-velryba-hoax>

Redakce projektu E-Bezpečí